

**Universitat de les
Illes Balears**

Memòria del Treball de Fi de Grau

BONES PRÀCTIQUES PER A LA INCLUSIÓ

M. Valle Martínez Gil

Grau d'Educació Infantil

Any acadèmic 2016-17

DNI de l'alumne: 47256962-N

Treball tutelat per: Sebastià Verger Gelabert

Departament de Pedagogia Aplicada y Psicologia de la Educació

Tutor		Autor		S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació
No	Sí	No	Sí	
	X		X	

Paraules clau:

Escoles inclusives, bones pràctiques, metodologies i estratègies docents, alumnat amb necessitats educatives, currículum, projecte d'inclusió .

RESUM

El següent document exposa la importància de les bones pràctiques per part dels docents per fomentar la inclusió de tot l'alumnat.

Per tal de fer front a la diversitat que trobem a l'aula i a les necessitats educatives que presenten els alumnes, és necessari conèixer i entendre quins aspectes són importants tenir en compte a l'hora de fer possible la inclusió de tots ells independentment de les seves característiques socials, econòmiques, intel·lectuals o físiques.

És per aquest motiu, que en el present document presento no només teoria recopilada i contrastada de diferents autors, sinó que també he afegit informació recollida de l'experiència a tres escoles on he pogut parlar amb docents i especialistes per poder conèixer de quina forma treballen per fer possible la inclusió als centres.

ABSTRACT

The following document exposes the importance of good practices of teachers to develop the inclusion.

To face the diversity and educational needs of the students, is necessary to know and understand which aspects are important to take into account to make possible the inclusion of all students, independently of their social, economic, intellectual or physical characteristics.

It is for this reason, that in the present document I want to present not only compiled theory of different authors, but also I have included information collected of my own experience at three schools where I could speak with teachers and specialists to know how they work in order to achieve inclusion.

Key words: Inclusive schools, good practices, methodologies and strategies, pupils with educational needs, inclusive project.

ÍNDEX

1.INTRODUCCIÓ.....	3
1.1	
JUSTIFICACIÓ.....	4
2.OBJECTIUS.....	4
3.FONAMENTACIÓ TEÒRICA.....	5
3.1 Principis de l'escola inclusiva.....	5
3.2 La comunitat educativa.....	8
3.3 Currículum per a tots.....	10
3.4 PEC.....	11
3.5 Directrius.....	11
3.6 Alumnat amb NESE.....	13
3.7 Metodologia, estratègies i recursos.....	14
3.8 Bones pràctiques inclusives.....	15
4.METODOLOGIA.....	21
5.ESTRUCTURA I DESENVOLUPAMENT DELS RESULTATS.....	22
6.CONCLUSIONS.....	37
7.REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	40

1.INTRODUCCIÓ:

Ainscow afirma "La inclusió és un procés sense fi que cerca maneres més eficaces de respondre a la diversitat present de l'alumnat" (p.6).

L'educació inclusiva no només és qüestió de tots els organismes internacionals educatius, sinó que ha començat a ser un valor assumit per tota la societat. Compartint la idea que qualsevol persona ha de poder tenir els mateixos drets.

Si l'educació escolar vol contribuir a aquest objectiu, les escoles han de ser l'oportunitat d'inclusió.

Contribuir al fet que els centres escolars siguin cada cop més inclusius implica ajustar l'ajuda que es brinda a cada alumne/a les seves formes d'aprenentatge úniques. L'atenció a la diversitat es converteix així en la clau de l'educació inclusiva.

Per tal de poder atendre a la diversitat que trobem a les aules és necessari plantejar-nos quins aspectes i quines pràctiques són necessàries portar a terme per part dels docents per fer-ho possible.

¿Què entenem per bona pràctica?

Bé, la bona pràctica inclusiva no es tracta de seguir unes pautes, d'imitar o comparar altres pràctiques, sinó que es tracta de reflexionar, de ser conscient de la situació actual de cada escola, de les necessitats de cada alumne. Es tracta de fer-se preguntes, de buscar respostes, d'implicar a les famílies.

La "bona pràctica" és singular, és objectiva, però a la vegada implica obrir mires, interactuar amb altres professionals, investigar, col·laborar, respectar, aportar, implicar-se. Implica el compromís del professorat, alumnat i famílies, es tracta de promoure la presència, la participació i l'èxit de tot l'alumnat, sobretot d'aquells amb major risc d'exclusió.

1.1 JUSTIFICACIÓ

L'elecció del tema del meu projecte, ha estat ben clara des d'un primer moment, ja que l'educació inclusiva sempre m'ha suscitat interès. I les bones pràctiques per fomentar-la i fer-la possible, és l'aspecte clau sobre el qual m'interessava investigar, conèixer i reflexionar. Ja que, com a futura docent crec que és essencial gaudir d'informació, estratègies, i recursos adients per fer front a l'exclusió de l'alumnat.

El fet de voler conèixer més profundament quins són aquells aspectes més rellevants i que fan que puguem parlar de bones pràctiques m'ha portat a voler realitzar un projecte amb dues dimensions. Per una banda és un treball de revisió i investigació bibliogràfica. Però que es complementa amb un treball d'anàlisi i avaluació a partir de dades recollides a diferents centres per poder extreure unes conclusions ben contrastades sobre les bones pràctiques per a la inclusió.

2. OBJECTIUS

Objectiu General:

- Investigació de les característiques principals i aspectes més importants de les bones pràctiques inclusives.

Objectius específics:

- Investigació i coneixement dels principis, estratègies i accions per desenvolupar les bones pràctiques inclusives.
- Identificar la metodologia i recursos per donar resposta a la inclusió.
- Analitzar les bones pràctiques per a la inclusió a tres centres.

3. FONAMENTACIÓ TEÒRICA

Com defineixen P. Pujolàs i J. R. Lago (2006) “Una escola inclusiva és aquella en la qual poden aprendre junts alumnes diferents, una escola que no exclou ningú, perquè no hi ha diferents categories d’estudiants, només hi ha una sola categoria d’alumnes, sense cap mena d’adjectius, que —evidentment— són diferents. A l’escola inclusiva només hi ha alumnes, a seques, sense adjectius; no hi ha alumnes corrents i alumnes especials, sinó simplement alumnes, cadascú amb les mateixes característiques i necessitats. La diversitat és un fet natural, és la normalitat: el més normal és que siguem diferents (afortunadament).” (p.9)

3.1 Principis de l’escola Inclusiva i Cultura de centre:

D’acord amb I. Rigau (2015) La cultura de centre ha d’estar impregnada per l’atenció educativa a tot l’alumnat, i ha de tenir en compte els següents conceptes (p.9):

- Una perspectiva transversal, parteix d’un currículum per a tots i d’un projecte educatiu de centre que planifica unes estratègies metodològiques i organitzatives que garanteixen la participació i l’aprenentatge de tots els alumnes.
- Una perspectiva longitudinal, que preveu tot el recorregut pel sistema educatiu i que garanteix la coherència entre totes les etapes, des de l’educació infantil fins a l’educació postobligatòria, a fi de possibilitar l’assoliment d’una vida de qualitat i uns resultats personals valuosos.

Per poder parlar d’una escola per a tots i totes hem de concretar els següents principis:

- El reconeixement de la diversitat com un fet universal.
- El sistema inclusiu com l’única mirada possible per donar resposta a tots els alumnes.
- La personalització de l’aprenentatge perquè cada alumne pugui desenvolupar al màxim les seves potencialitats.
- L’equitat i la igualtat d’oportunitats com a dret de tots els alumnes a rebre una educació integral i amb expectatives d’èxit.

- La participació i la corresponsabilitat per construir un projecte comú a partir del diàleg, la comunicació i el respecte.
- La formació del professorat per promocionar oportunitats de creixement col·lectiu i per desenvolupar projectes educatius compartits.

La diversitat en ella mateixa no és ni una benedicció ni una maledicció. És senzillament una realitat. El que importa és saber com viure junts.

Partint del fet que cada persona és única i irrepètible, cal a l'hora d'educar, reconèixer que la diversitat és l'essència d'aquesta societat, i és essencial conèixer i comprendre les característiques i necessitats de tots els alumnes, que per descomptat són diverses.

Per poder atendre la diversitat cal impregnar aquesta idea en la cultura de centre i proveir-lo dels suports personals, organitzatius, metodològics, materials i tecnològics adequats que assegurin la presència, la participació, l'aprenentatge i el progrés de tots i cadascun dels alumnes.

La comunitat educativa no ha restat al marge dels avenços en els estudis sobre la plasticitat neuronal i la seva capacitat per canviar d'acord amb les exigències de l'entorn i de l'impacte dels factors mediambientals per a un funcionament òptim del cervell i, en aquest sentit, s'ha vist empenya a promoure:

- Entorns rics d'aprenentatge, ajustats a les capacitats dels alumnes i a les seves possibilitats d'aprendre.
- Bones expectatives d'èxit de tots els alumnes perquè, d'acord amb les seves característiques, trobin entorns de convivència i d'aprenentatge que resultin estimulants a les seves capacitats i que en compensin les dificultats, amb un enfocament holístic i sistèmic que reconegui l'estreta interdependència entre benestar físic i intel·lectual, i entre persona i entorn.

Segons Whemeyer (2009) "L'atenció educativa als alumnes en un context inclusiu requereix la implicació i el compromís dels centres per promoure les oportunitats educatives i les ajudes curriculars, personals i materials necessàries per al progrés de cadascú, assegurant-ne no

només la presència (prevenció de l'absentisme i l'abandonament) i la participació (motivació i compromís personal amb el procés d'aprenentatge), sinó també facilitant-los uns aprenentatges valuosos". (p.10).

El sistema inclusiu promou l'atenció educativa a tots els alumnes i es fixa de forma especial en aquells grups d'alumnes amb un risc més gran de marginació o d'exclusió, que implica establir un seguiment i una actuació específics de la seva presència, participació i èxit.

Tot i que les idees de la personalització de l'aprenentatge provenen del pensament dels grans pedagogs i pedagogues clàssics, els estudis i les propostes sobre la personalització de l'aprenentatge elaborats des dels anys 70 del segle passat aporten a l'ensenyament d'avui un seguit de criteris i elements sobre els quals s'ha anat bastint un creixent consens social i professional: (Consell escolar de Catalunya, 2014, p10).

- L'alumne és el protagonista de l'aprenentatge i s'hi ha d'implicar de manera conscient, per la qual cosa és fonamental fomentar-li activament la motivació.
- El professorat ha de proporcionar estratègies d'aprenentatge que s'adaptin al ritme de cadascú tot respectant i aprofitant els coneixements, les experiències, destreses i preferències dels alumnes.
- El professorat ha de ser assessor i facilitador d'aquest aprenentatge. Ha d'estar ben format en comunicació i col·laboració, tenir el gust i l'aptitud d'aprendre i conèixer formes diversificades d'avaluació.
- El coneixement es construeix col·laborativament i es promou mitjançant entorns d'aprenentatge que incorporen recerca, resolució de problemes i treball per projectes, en un context que considera que compartir el coneixement és un component intrínsec del procés d'aprenentatge.
- La flexibilització del temps de les activitats, per la qual cosa cal replantejar i adaptar l'organització escolar als requeriments de la personalització de l'aprenentatge.
- La identificació de les necessitats dels alumnes i la concreció dels plans de treball corresponents parteixen del coneixement de les fortaleces i les debilitats de cada alumne a través d'un procés d'avaluació i diàleg.

- L'avaluació formativa és part del procés d'aprenentatge. La valoració dels estudiants es basa en els avenços personals i en l'evidència que mostren els resultats de les activitats desenvolupades, que informen del progrés, dels coneixements i d'allò que són capaços de fer.

UNESCO (2007) va plantejar un programa d'accions i un sistema de seguiment, que s'anomena "Educación para todos" de Pilar Arnaiz (2011).

El programa està dirigit a fer possible que l'educació per a tots sigui una realitat. Els sis objectius que estableix per aconseguir-ho són els següents:

1. Estendre i millorar la protecció i educació integrals de la primera infància, especialment la dels infants i joves més vulnerables i desfavorits.
2. Vetllar perquè tots els infants que es troben en situacions difícils i aquells que pertanyen a minories ètniques, tinguin accés a una ensenyança primària gratuïta i obligatòria de bona qualitat i l'acabin.
3. Vetllar perquè siguin ateses les necessitats d'aprenentatge de tots els joves i adults mitjançant un accés equitatiu a programes adequats d'aprenentatge per a la vida diària.
4. Augmentar els nivells d'alfabetització dels adults a un 50%, i facilitar a tots els adults un accés equitatiu a educació bàsica i educació permanent.
5. Millorar tots els aspectes qualitius de l'educació, garantint els paràmetres més elevats, per aconseguir resultats d'aprenentatge reconeguts i mesurables, especialment en lectura, escriptura, aritmètica i competències pràctiques essencials per a la vida diària.
6. Paritat i igualtat entre sexes. En definitiva, l'educació inclusiva pretén l'aprenentatge de tots els infants, joves i adults, posant especial atenció en aquells que són més vulnerables a la marginació i a l'exclusió.

3.2 La comunitat educativa

Segons el Departament d'ensenyament de la Generalitat de Catalunya (2015):

La creació de valors inclusius en el si de la comunitat educativa depèn de l'actitud compromesa, cooperadora i còmplice de tots els agents educatius.

Els valors inclusius compartits per tota la comunitat són la millor garantia per respectar la diversitat, personalitzar l'aprenentatge i promoure la igualtat d'oportunitats. La comunitat educativa està formada pels alumnes, pels seus pares i mares, pels professors i professores i professionals dels serveis educatius i pel personal no docent. També en formen part, encara que no estiguin presents cada dia al centre, les administracions locals i autonòmiques a través dels seus representants (tècnics municipals, inspectors, delegats del Departament d'Ensenyament, etc.). Cadascun d'aquests membres hi té funcions, responsabilitats, i drets i deures que ha de desenvolupar al llarg de tot el curs escolar.

El nucli sobre el qual pivota tota l'acció educativa de la comunitat és l'alumne, però els pilars que sostenen tota l'organització i el coneixement pedagògic de la comunitat són els docents. L'actitud del docent pel que fa a la inclusió és l'element essencial per crear valors inclusius a l'escola, i l'equip directiu, el motor d'aquesta creació, com a suport i model per als altres docents. La construcció de relacions positives i significatives entre els docents, els professionals d'atenció educativa i els alumnes és un aspecte crucial per a la creació d'un bon clima de centre que sustenti els valors inclusius. (p.9).

Segons Pilar Arnaiz (2011) "la comunitat educativa i els responsables de la política social, econòmica i educativa local, regional i nacional han de tenir un rol actiu i promoure l'atenció a la diversitat de forma que els centres puguin evolucionar de l'exclusió cap a la inclusió. I és mitjançant el desenvolupament de polítiques inclusives nacionals, de sistemes de suport locals, d'un currículum i formes d'avaluació apropiades són importants si es volen crear contextos que fomentin el desenvolupament de l'escola inclusiva"(p.29).

Fullan (2001) indica cinc components perquè

el canvi sigui possible:

- Finalitat moral
- Comprensió del procés de canvi
- Establiment de relacions
- Comunicació de sabers

Es tracta de treballar per a millorar l'escola des d'una estructura cooperativa on els docents coordinen els seus esforços i treballen per un objectiu comú, desenvolupament un punt de vista global de la direcció escolar i de l'atenció a la diversitat que fomenti nous significats sobre la diversitat, revisió de pràctiques a l'escola i una major relació entre l'escola i la comunitat. Aquests canvis suposen una tasca de tota la comunitat educativa, que realitzarà les adaptacions precises per donar resposta als principis de comprensibilitat i d'atenció a la diversitat de cada centre educatiu (p.25).

3.3 Currículum per a tots

Institut nacional de tecnologia i formació del professorat (2012) “Educación inclusiva, Iguales en la diversidad” afirmen què; Un dels aspectes bàsics a l'hora de plantejar-se com fer realitat la inclusió és mitjançant el disseny i desenvolupament del currículum escolar. Aquest pot constituir-se en un element afavoridor, o el contrari, ser una barrera que dificultats les dinàmiques de pertinença i participació en la vida escolar de determinats alumnes, així com un impediment per a promoure la igualtat d'oportunitats d'aprenentatge (p.2).

El currículum escolar ha de proporcionar oportunitats als alumnes perquè tots puguin aconseguir els aprenentatges necessaris i desenvolupin al màxim les seves capacitats. Allò que s'ensenya a les aules, dependrà de les característiques personals de cada alumne, de les seves experiències prèvies, valors i bagatge. Per fer realitat un currículum d'aquest tipus, aquest ha d'allunyar-se dels plantejaments prescrits i rígids, centrats en moltes ocasions exclusivament en el llibre de text.

S'ha de partir de la consideració que cada alumne té la seva pròpia base de coneixement, un ritme d'aprenentatge propi, diferents expectatives i interessos, etc., Per la qual cosa difícilment, a través d'una única forma (currículum rígid i idèntic per a tots) i a través d'un únic llibre es pot considerar les peculiaritats de cada alumne.

Pilar Arnaiz (2003) afirma que: “Un currículum obert a la diversitat dels alumnes no és únicament un currículum que ofereix a cadascun d'ells allò que necessita d'acord amb les seves capacitats, cultura o gènere. Ni tampoc un currículum que incorpora alguna unitat didàctica relacionada amb les diferents ètnies, la igualtat social, o el paper de la dona per exemple”(p.17)

3.4 PEC

Departament d'ensenyament. Generalitat de Catalunya (2015) “De l'escola inclusiva al sistema educatiu inclusiu” Una escola per a tothom un projecte per a cadascun”. (p.16).

El PEC és el document que recull la identitat del centre tenint en compte les característiques socials i culturals del context escolar, n'explicita els objectius, n'orienta l'activitat i hi dóna sentit amb la finalitat que els alumnes assoleixin les competències bàsiques i el màxim aprofitament educatiu, assegurant la participació de tots els alumnes en els entorns escolars, independentment de llurs condicions i capacitats.

Els centres han de planificar les mesures i els suports educatius a partir de l'observació del progrés dels alumnes i de les seves necessitats, a fi de donar a cadascú la intensitat de suport adequada per millorar-ne el nivell competencial.

Les mesures per a l'atenció educativa són les accions i actuacions organitzades pels centres destinades a reduir les barreres de l'entorn educatiu que poden obstaculitzar el progrés de tots els alumnes, a prevenir les dificultats d'aprenentatge i a assegurar un millor ajustament entre les capacitats dels alumnes i el context d'aquest aprenentatge.

Els suports són els recursos personals, materials i tecnològics i els ajuts contextuals i comunitaris que els centres utilitzen per aconseguir que les mesures planificades siguin efectives i funcionals. Els suports han de fomentar l'autonomia per permetre a l'alumne l'accés al currículum, han d'adaptar-se d'una manera flexible a les seves necessitats i fortaleses i també a les del context, i han de possibilitar la disminució o retirada de la intensitat del suport com a objectiu prioritari.

3.5 Directrius

Directrius més recents del Departament d'ensenyament. Generalitat de Catalunya (2015)

- La Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de les persones amb discapacitat (2006) advoca per la inclusió educativa.
- Així mateix, l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE, 2007) afirma que les circumstàncies individuals i socials no haurien de suposar un obstacle per a l'èxit educatiu.
- En aquesta mateixa direcció es pronuncia l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO, 2009) a través de les directrius sobre polítiques d'inclusió en l'educació, fent seu i desenvolupant el contingut de la Declaració de Salamanca (1994), quan afirma que l'adopció de la filosofia inclusiva pot contribuir significativament a la millora de la qualitat de l'educació.
- També, el Consell de la Unió Europea (2009) recalca que l'educació hauria de promoure les aptituds interculturals i els valors, així com evitar qualsevol forma de discriminació.
- Finalment l'Agència europea per a les necessitats especials i l'educació inclusiva (2011) ha actualitzat les seves recomanacions als governs dels països membres assenyalant els principis bàsics que han de presidir la política educativa en l'àmbit de l'educació inclusiva.

Una part d'aquestes directrius s'han revisat i desenvolupat en l'últim informe de la UNESCO, *Repensar l'educació. Vers un bé comú mundial?* (2015), en el qual, adaptant-se als nous reptes culturals, socials, econòmics, científics i tecnològics del segle XXI, insta a replantejar-se el propòsit de l'educació i l'organització de l'aprenentatge, des d'una visió holística que superi les dicotomies tradicionals entre aspectes cognitius, emocionals i ètics, i ens alerta del

risc de posar tot l'èmfasi en els resultats dels processos educatius deixant de banda el procés d'aprenentatge.

També recorda que l'educació reproduceix —o fins i tot exacerba— les desigualtats, però també pot servir per disminuir-les i dóna importància a l'educació per conformar valors i actituds per viure junts i als mestres i educadors com a agents de canvi.

Dins de l'àmbit normatiu i adoptant les recomanacions europees i internacionals, la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, exposa la necessitat d'adequar l'activitat educativa per atendre la diversitat dels alumnes i assolir una igualtat d'oportunitats més gran. El títol preliminar d'aquesta Llei inclou com un dels principis fonamentals del sistema educatiu català “la cohesió social i l'educació inclusiva com a base d'una escola per a tothom”. El seu articulat recull que l'atenció educativa de tots els alumnes es regeix pel principi d'inclusió, i es defineixen els criteris d'organització pedagògica que han de facilitar l'atenció educativa de tots els alumnes i, en particular, d'aquells que poden trobar més barreres en l'aprenentatge i la participació, associades a les seves condicions personals o a la manca dels suports necessaris per promoure el seu èxit.

Una part d'aquestes directrius s'han revisat i desenvolupat en l'últim informe de la UNESCO, Repensar l'educació.

3.6 Alumnat amb NEE i NEE

Document de seguiment dels alumnes amb NESE elaborat per la cap del EOEP d'Eivissa (2014):

De què parlem quan diem NEE?

- Necessitats educatives especials (NEE):

- Discapacitat psíquica (DP)

- Discapacitat sensorial-auditiva (DSA)

- Discapacitat motriu (DM)
- Trastorn emocional greu (TEG)
- Trastorn greu de conducta (TGC)
- Trastorn generalitzat del comportament (TGC)

- Altes capacitats (AC)
- Dificultats específiques d'aprenentatge (DEA)
- Incorporació tardana (IT)
- Condicions personals/història escolar (CP/HE)

Es realitzen informes psicopedagògics per als alumnes que presenten NEE i AC. I es realitzen informe NESE per als alumnes que presenten DEA, IT, CP/HE.

Per què es fan aquests informes?

- Per compartir informació
- Per coordinar tutor-equip docent-equip de suport
- Per fer el seguiment dels acords
- Per tenir un registre únic d'actuacions realitzades amb l'alumne
- Per no perdre informació

Responsables

- Tutor
- EOEP
- Equip de suport

3.7 Metodologia, estratègies i recursos docents

El Ministeri d'educació (2012, p.12) afirma que:

Donar resposta a la diversitat significa rompre amb l'esquema tradicional en què tots els infants fan al mateix, en el mateix moment, de la mateixa forma i amb els mateixos materials.

Per tant, a més del disseny de materials diversos tenint en compte les característiques dels diferents alumnes, és necessari considerar diferents modalitats d'agrupament d'alumnes (individuals, petita o gran grup) que permeti la pràctica de metodologies variades (ensenyança tutoritzada, col·laborativa, o cooperativa) així com la flexibilització dels grups i temps.

Diversificar els temps depenent del tipus d'activitat, de la grandària del grup, el nivell dels alumnes, etc. Es pot constatar que qualsevol metodologia que es planifiqui amb la intenció d'atendre a la diversitat hauria de ser variada en funció de les capacitats, els interessos, les actituds i la resposta de grup.

Parlem de flexibilitat en la forma en què s'agrupen els alumnes, com també en la distribució espacial de l'aula, que ha de planificar-se en revisió de la diversitat d'alumnes, possibilitant el treballen diferents tipus d'agrupament en funció dels nostres objectius.

En aquest sentit s'ha de contemplar:

- Varietat en les activitats i tasques, donant la possibilitat d'elecció en la mesura del possible als mateixos alumnes. Aquestes activitats no han de ser sempre les mateixes ni idèntiques per a tots els alumnes, afavorint així la diversificació.
- Diferenciació en l'estudi de temes, amb diferents nivells de realització. El docent haurà de propiciar la realització del treball independent per part dels grups o de cada alumne per afavorir el desenvolupament individual.
- Distribució del temps del docent entre subgrups d'alumnes. Això requereix que la tasca estigui prèviament estructurada. Les tasques simultànies permeten al docent repartir el seu temps i atendre a les diferències dins l'aula.
- Distribució d'alumnes per treballar en petits grups, que puguin treballar diversos temes, permetent així també la diversificació.

Resum de metodologies i estratègies que fomenten la Inclusió a les aules:

- Grups heterogenis/ treball cooperatiu
- Treball per racons

- Treball per projectes
- Ús de les TIC
- Agrupaments flexibles
- Tutories entre iguals

3.8 Bones pràctiques per a la inclusió.

Practicar un model Inclusiu a l'aula requereix un replantejament global del sistema educatiu. Com diu J.Muntaner (2010) “L'actual sistema es sustenta i justifica amb uns principis antagònics, propis d'un sistema selectiu.” (p.4)

Aquest procés de millora i canvi del sistema educatiu, no només es centra en els alumnes amb NESE, sinó que entén a tots els alumnes sense cap excepció, com a referència de formació i desenvolupament, planteja unes bones pràctiques d'actuació a partir de tres elements claus (J.Muntaner, 2009, p.16):

- Model organitzatiu de l'escola
- Referent teòric i actitud del professorat
- Plantejament didàctic a l'aula

Referent teòric i actitud del professorat

El desenvolupament d'un procés inclusiu que atén a la diversitat de l'alumnat i que treballi en grups heterogenis, on tots els alumnes de forma igualitària puguin atendre amb igualtat d'oportunitats, han de donar-se aquestes quatre condicions de forma ineludible:

1. Actitud del professorat.

El professorat ha de tenir una actitud oberta al canvi i a la innovació, ha de buscar alternatives a les seves pràctiques docents que li permetin donar una resposta adequada a les necessitats educatives de tots els alumnes. Ha de provocar un canvi en la cultura d'escola, que afecta tant als referents teòrics que l'expliquen com a les pràctiques docents. La implantació d'un model

inclusiu és un tema de fonamentació i reflexió del professorat per atendre a l'educació des d'una perspectiva que provoqui un canvi en les pràctiques docents.

Si no es dóna el canvi en l'actitud del professorat, és difícil provocar el canvi necessari per poder implementar una educació inclusiva i això depèn del professorat. Es requereix una actitud d'acceptació de la diversitat com un fet natural amb el qual hem d'aprendre a viure i fer feina.

Aquesta premissa ens obliga a canviar els nostres plantejaments i formes d'actuar. Ens condueix al plantejament de propostes diverses per a fer front a les necessitats dels alumnes i així trobar estratègies que afavoreixen l'aprenentatge de tots els alumnes en la seva diversitat on sempre es trobaran més elements comuns que diferencials entre l'alumnat.

Els alumnes amb NESE no necessiten estratègies especials per a alumnes especials; és així com els docents a les aules ordinàries observen a aquests alumnes com una oportunitat de millora i d'innovació en la seva tasca docent, on buscar alternatives i noves formes d'actuació didàctiques i pedagògiques per beneficiar a tot el grup-classe.

Els docents no cedeixen la seva responsabilitat amb els alumnes que presenten NEE als professors especialitzats, sinó que requereixen l'ajuda i col·laboració d'aquests especialistes per a ampliar la seva oferta educativa i així beneficiar a tots els alumnes.

2. Presència.

Els alumnes amb NEE han d'incorporar-se a les aules ordinàries per a compartir amb els seus companys un currículum comú, que ha d'adaptar-se i donar resposta a les diferents necessitats de tots els alumnes del grup-classe. No és possible una educació inclusiva, si els alumnes amb majors dificultats d'aprenentatge no comparteixen experiències, activitats i situacions amb els seus companys. Aquesta presència dels alumnes amb NEE a les aules ordinàries des de la igualtat d'oportunitats i des del respecte a la diferència exigeix al professorat restar especial atenció a les competències i capacitats dels seus alumnes. Aquesta presència implica la pertinença de grup, la igualtat el respecte, i la valoració de cada persona de forma individual. De forma paral·lela ha de contemplar-se la individualització de cada alumne, atenent a les seves necessitats i demandes educatives. Com major sigui l'equilibri entre aquests dos aspectes d'una mateixa actuació, major serà la inclusió de l'alumne al grup-classe.

3.Participació.

És necessari que tots els alumnes participin en les activitats i experiències que es planifiquen i ofereixen a les aules i estan dirigides a tot el grup-classe. Per fer això possible és necessari disposar d'un currículum flexible, que permeti adaptar-se i donar respostes adients a les necessitats educatives de tots els alumnes. Per fer-ho possible cal la valoració de la diversitat a les aules, potenciar l'autonomia dels alumnes, flexibilització del currículum, col·laboració amb les famílies, etc.

4. Resultats.

Tots els alumnes no han d'aprendre el mateix en una mateixa situació d'aprenentatge. Els docents han de ser capaços d'atendre a les capacitats i ritmes d'aprenentatge de cada alumne i aprofitar les experiències i activitats que tenen lloc a l'aula. Per poder portar-ho a la pràctica és necessari disposar d'un currículum obert que permeti "exigir" a cada alumne segons les seves capacitats i potencialitats. Ja que l'objectiu de tot procés d'ensenyança és que tots els alumnes desenvolupin al màxim les possibilitats.

L'educació inclusiva té com a objectiu assegurar el dret d'aprendre i tenir èxits a tots els alumnes.

La valoració dels resultats d'aprenentatge dels alumnes es realitza mitjançant l'avaluació que es fixa en els processos amb la finalitat d'orientar a l'alumne i guiar-lo en el seu procés d'ensenyança-aprenentatge. Parlem de postures més qualitatives, que traslladen l'objectiu central del coneixement dels alumnes a estudiar els processos a través dels quals construeixen el seu aprenentatge.

L'objectiu de l'avaluació és proporcionar diverses informacions que resultin útils i de gran valor als docents per a poder modificar els processos posats en marxa a l'aula, i per això, atenem aquests tres criteris:

1. L'avaluació ha de reflectir la diversitat de continguts i capacitats de cada àrea.

2. Les situacions, moments i instruments d'avaluació han de ser diversos i variats.
3. Cal aconseguir la implicació i participació dels alumnes al procés d'avaluació.

L'objectiu de l'avaluació ha de ser el d'acceptar i permetre, que alumnes diversos adquireixin coneixements diversos i obtinguin resultats d'aprenentatge diferents, el qual no impedeix ni dificulta la participació conjunta en les activitats ni en el desenvolupament de les relacions entre companys.

Model organitzatiu de l'escola proposta bàsica de bones pràctiques

Tres elements claus:

-Suport.

Per atendre a la diversitat a les escoles i a les aules ordinàries és essencial la incorporació de recursos nous i variats, recursos tant humans com materials.

Tots els recursos humans (professorat de suport, especialistes, etc.) que s'incorporen als centres ordinaris per afavorir a la inclusió de l'alumnat han de desenvolupar les seves funcions com a facilitadors de l'aprenentatge i la participació de tots els alumnes a les que van dirigides.

L'equip de suport ha de participar de forma activa, i sempre des de la coordinació amb el tutor i la implicació en la dinàmica general de l'aula.

Els suports han de complir una funció de col·laboració, ajuda, normalitat. És fonamental incorporar als especialistes i professors de suport com a un recurs disponible per a qualsevol alumne, per al mateix docent i per al conjunt del centre, ajudant i cooperant en acció educativa en benefici de tot el grup.

-Col·laboració.

L'escola inclusiva és una escola col·laborativa, on els docents formen equips de treball amb un objectiu comú i únic, que fa referència a la formació i el desenvolupament de tots els alumnes del grup.

El treball col·laboratiu requereix aquestes quatre condicions:

1. Formació: el treball en equip requereix una formació i aprenentatge per a tots els docents, compartir la informació, oferir suport mutu, i plantejar noves idees.
2. Intervenció no dirigista: el treball col·laboratiu permet realitzar un anàlisi de la realitat i ofereix la possibilitat de descobrir formes alternatives de resoldre les situacions de l'aula.
3. Autonomia: es tracta de reforçar la capacitat per resoldre conflictes sorgits a cada cas des de la reflexió conjunta per prendre més i millors decisions adaptades i cada cop més autònomes.
4. Confiança: augmentar la confiança dels docents és un dels principals objectius del model col·laboratiu, que proposa potenciar la forma de trobar l'equilibri entre l'experiència de cada professor i el contingut del currículum, amb la finalitat de possibilitar la participació dels alumnes amb les necessitats educatives especials a la dinàmica general del grup-classe i a la vegada trobar respostes adequades a aquestes necessitats.

Com major sigui la coordinació entre els docents d'un mateix grup d'alumnes, millor s'aprofitaran les situacions d'aprenentatge de tot alumnat.

-Relació amb les famílies.

Potenciar la participació de les famílies en la dinàmica i el funcionament del centre no és fàcil, requereix col·laboració, confiança i una implicació des del respecte, tant per part del professorat com de les famílies.

Hem d'obrir l'escola a la comunitat per convertir en pràctica habitual la col·laboració. La participació de les famílies i la seva implicació en el procés formatiu dels centres i les aules té una incidència directa en la qualitat dels aprenentatges dels seus fills.

Plantejament didàctic

La concreció d'unes bones pràctiques de l'educació inclusiva es troba en les activitats desenvolupades a l'aula.

Les bones pràctiques inclusives a l'aula heterogènia que atén adequadament a la diversitat poden concretar-se en tres respostes:

1. Planificació. Diversifica una proposta educativa que atén a la diversitat dels alumnes requereix la reflexió prèvia per part del professorat quant a determinar com s'adapten els continguts, els objectius i les activitats a les capacitats i a les necessitats de cada un dels alumnes, concretar les exigències i les formes de participació que han d'oferir-se a cada alumne, així com els criteris i formes de participació que haurà d'oferir a cada alumne, així com els criteris i formes d'avaluació que han d'oferir-se a cada alumne, així com els criteris i formes d'avaluació que es posaran en pràctica, són decisions que no poden deixar-se a la improvisació o al seguiment de programacions estàndard. Un procediment d'ensenyança/aprenentatge adaptat als alumnes amb necessitats educatives tenen en la planificació de les situacions d'aprenentatge una primera part molt important per habilitar tot el projecte inclusiu.

2. Relacionar els nous aprenentatges amb els coneixements previs dels alumnes.

L'aprenentatge sempre ha de partir d'allò que ja coneix l'alumne, mai ha de partir d'allò que no coneix. Relacionar els nous aprenentatges amb els coneixements previs dels alumnes és una forma clara i senzilla d'afavorir que aquest es produeixi. El docent ha de descobrir i conèixer els coneixements previs de

cada un dels alumnes en relació al contingut que es treballa com a base de la individualització i adaptació del procés d'ensenyança/aprenentatge, dedicant i preparant un tems i les activitats corresponents; ha d'entendre com a part integrada de la situació general d'aprenentatge programada.

La participació i l'aprenentatge dels alumnes amb NESE a l'aula té com a punt de partida on es sustenta l'equilibri necessari entre la necessària pertinença al grup i a la individualització del procés d'aprenentatge, que és imprescindible i que resulta sempre beneficiós.

Conclusions bàsiques i rellevants que proposa l'autor per què el futur del sistema educatiu sigui més inclusiu:

-Treballar i practicar una educació inclusiva. Es tracta d'una nova forma d'entendre i de practicar l'educació i de viure l'escola, per fer-ho possible es necessita un canvi d'actitud i de forma de pensar per part dels implicats, però obligatòriament per part dels docents. Requereix prendre decisions fermes i valents.

-Aprendre junts. Sempre que es produeixin canvis organitzatius per a la utilització de recursos, han de portar-se a la pràctica estratègies didàctiques obertes i flexibles, que permetin i afavoreixin la participació activa i en igualtat de tots els alumnes del grup.

Per últim, s'ha de procurar treballar de la forma més col·laborativa possible entre tots els membres de la comunitat educativa, per donar suport, idees i ajuda en tot moment des de la confiança mútua.

4. METODOLOGIA UTILITZADA PER DESENVOLUPAR EL TREBALL

El meu Projecte, com ja he esmentat, té una doble intenció. Per tant la metodologia desenvolupada en aquest és combinada.

Partint del concepte de treball establert i considerant els objectius proposats, la millor forma de portar a terme el meu projecte, va ser en primer lloc, la recerca de bibliogràfica sobre el tema a tractar en diversos articles, revistes, llibres i pàgines webs. La recopilació, selecció i tractament de la informació a estat indispensable per poder conèixer els aspectes més importants i propis de les bones pràctiques i poder donar resposta als objectius proposats.

Un cop realitzada aquesta primera feina de recerca i revisió de teoria he volgut complementar-la amb informació pròpia extreta de la meva experiència a tres escoles, per tal de poder analitzar la situació del centre, estratègies, metodologies, recursos i actitud dels diferents professionals de l'educació per tal de fomentar la inclusió a les escoles. Aquesta segona part, és la que em dóna una visió més personal, més propera i palpable de com es desenvolupen les bones pràctiques als centres educatius. He realitzat entrevistes a les directores dels tres centres, he revisat documents de centre i d'assessorament psicopedagògic,

he participat en reunions de suport i he pogut parlar també amb dos PT, una d'elles d'una aula UEECO. D'aquesta forma he pogut entendre de forma més directa quines actuacions, mètodes i estratègies de treball fan servir els docents i especialistes per atendre la diversitat i per fomentar la inclusió a les aules. Donant resposta així als objectius més específics.

La combinació de metodologies fa possible la realització d'un projecte més ric. És una forma de complementar la teoria de diferents autors, i informació de diferents organismes educatius amb l'experiència dels professionals dels centres escolars.

5. ESTRUCTURA I DESENVOLUPAMENT DELS RESULTATS

J. Muntaner (2011. p.17) ens aclareix que els sistemes educatius avui dia, es troben subjectes a una exigència doble i per tant contradictòria, el qual fa complicada la labor docent i per tant en moltes ocasions les bones pràctiques.

Per una banda, els sistemes educatius han d'oferir una educació comú per a tot l'alumnat, han d'evitar l'exclusió, la discriminació i segregació de tots els alumnes; però per una altra banda, i de la mateixa forma han de reconèixer i donar resposta a les característiques individuals de cada alumne, afavorint i facilitant així el seu aprenentatge.

L'educació inclusiva compleix aquestes exigències i es caracteritza per tres principis claus:

- L'acceptació i el respecte per la diversitat (la no categorització dels alumnes).
- El plantejament d'activitats de caràcter obert i flexible que permeten la participació, l'aprenentatge i la satisfacció de tot l'alumnat.
- Els agrupaments heterogenis, que són un reflex de la realitat i diversitat que trobem als centres i a l'alumnat.

L'aplicació d'aquests principis representa un canvi significatiu en la proposta pedagògica que s'ofereix a tot l'alumnat del centre, inclosos aquells alumnes en situació de vulnerabilitat, amb la intenció de desenvolupar un procés de millora i innovació que compromet al conjunt de la comunitat escolar i contribueixi a una educació de qualitat per a tots els alumnes.

El model educatiu inclusiu es manifesta en la pràctica docent a partir de dues premisses:

-La fonamentació i formació teòrica que es sustenta en la concepció dels drets humans en la que tots els ciutadans tenen dret a participar en tots els contextos i situacions en igualtat de condicions.

-Investigacions pedagògiques i didàctiques, la necessitat de plantejaments educatius més flexibles i que atenguin a la diversitat, des de perspectives sorgides des de l'equitat i la qualitat. Pedagogia rica, estimulant, amb varietat de mètodes, materials, flexibilitat, que tinguin en consideració la diversitat, valorant-la com un repte, com un recurs valuós (Escudero y Martínez, 2011, p. 93).

EXPERIÈNCIES A LES ESCOLES

Per tal de poder completar el meu treball d'investigació i revisió bibliogràfica he volgut incloure, una feina més pràctica i participativa, en la que he visitat tres centres escolars inclusius. D'aquesta forma, he pogut recollir dades a partir d'entrevistes realitzades amb diferents membres dels equips docents, que m'han facilitat molta informació sobre com treballen per fomentar la inclusió als centres, i com actuen en particular amb els casos més prioritaris i que tenen un major risc d'exclusió. Aquestes experiències als centres m'han donat una visió més ample del tema tractat.

Per tal de recollir dades significatives que donessin resposta als objectius plantejats i una visió global de com treballen als centres educatius per atendre a la diversitat. He volgut conèixer aspectes com ara: la situació del centre i casos d'infants amb NEE, com es treballa la inclusió a les diferents escoles, de quins recursos disposen, quines metodologies empren, com s'impliquen les famílies, etc.

CEIP SANT JORDI

1. OBJECTIUS

-Conèixer la filosofia del centre, valors inclusius.

-Conèixer la situació general del centre quant a necessitats i infants en risc d'exclusió.

-Descobrir la metodologia, estratègies i recursos per a les bones pràctiques.

2. METODOLOGIA

-Entrevista amb la directora.

3. REGISTRE

Introducció:

Vaig tenir una experiència molt enriquidora en visitar el CEIP Sant Jordi, ubicat al municipi de Sant Josep de sa talaia. El centre, és d'una sola línia i té unes instal·lacions molt antigues.

La seva actual directora, na Present va atendre totes les meves inquietuds i dubtes en una entrevista que va tenir una durada de 40 minuts aproximadament on vàrem tractar els següents aspectes:

Punts tractats durant l'entrevista:

- **Projecte de Centre**

El PEC de centre de l'escola és molt antic, data de l'any 1996 per tant la directora té pendent actualitzar-ho, ja que no els hi representa en absolut.

Ja que no disposaven del PEC per poder identificar els diferents indicadors que fan referència a la inclusió al centre, la directora em va explicar sobre la filosofia del centre i el projecte que segueixen.

- **Infants amb NEE i NESE**

Al centre hi ha un total de 9 infants amb NESE, i un d'ells amb NEE, amb un dictamen UEECO, encara que el centre no disposa d'una aula d'aquestes característiques.

- **Equip de suport**

L'equip de suport del centre està format per els següents professionals:

-Una AL

-Un AT

-Un AD

Els infants que presenten més necessitats tenen 4 sessions a la setmana amb la PT, però això implica llevar sessions a altres infants que també ho necessiten.

- **Recursos materials/humans**

Quant als recursos materials, cal dir que són les famílies a través de la APIMA i l'equip docent el que col·labora amb recursos materials de tot tipus per a atendre les necessitats dels infants. Des de la APIMA s'organitzen activitats i esdeveniments per a recaptar sous per a fer millores al centre i per poder comprar material pedagògic. Els mateixos mestres porten material de casa, o el compren.

Cal dir que els recursos humans i materials per part de la conselleria són molt escassos i això dificulta molt la feina dels docents, ja que cada cop hi ha més alumnes amb NEE i els recursos són cada cop més escassos. Aquesta situació fa que mestres i famílies s'impliquin més i aportin tot allò que més necessita l'escola.

La directora va parlar de la importància d'una actitud positiva, la imaginació, les ganes i la formació continua per part de l'equip docent i transmetre-ho de cara a les famílies.

- **Metodologia**

Parlant de la metodologia, estratègies i recursos dels docents a les aules cal destacar que, a tot el centre es treballa una metodologia mixta, per una banda treballen per projectes, racons i disposen de llibres. Amb aquesta metodologia mixta, com em deia la directora, s'aconsegueix que tots els infants gaudeixin de més oportunitats a l'hora d'aprendre, tinguin més opcions i així atendre a les necessitats de cadascun dels alumnes. L'equip docent defensa que una metodologia única és un error quant a què es limita a una única forma de fer, i d'aquesta forma, combinant metodologies diferents es creen més oportunitats d'aprenentatge.

- **Estratègies**

Les estratègies que fan servir els docents a les aules per tal de poder atendre a la diversitat i fomentar la inclusió són:

- Treball en petit grup
- Grups heterogenis
- Desdoblament

Una altra estratègia que fan servir i que em resulta molt interessant és l'anomenada pràctica restaurativa i és per a la resolució de conflictes. Aquesta estratègia la porten a pràctica tots els docents a les aules quan sorgeixen problemes.

La pràctica consisteix a seure tots els infants en cercle i exposar el conflicte, un cop exposada la situació l'adult passa una pilota o qualsevol objecte que es decideixi a un dels infants, i aquest ha d'exposar la seva visió sobre el conflicte i proposar una solució.

- **Comunitat educativa:**

Tot l'equip docent del CEIP Sant Jordi, comparteix un sentiment de pertinença, col·laboració i ganes per canviar l'escola, per poder desenvolupar la seva tasca dia a dia amb il·lusió i poder gaudir d'uns resultats que es veuen reflectits en l'aprenentatge i avanç dels alumnes, en la satisfacció i implicació de les famílies, en el creixement i millora de l'escola.

4. ANÀLISI I INTERPRETACIÓ DE LES DADES RECOLLIDES

Començaré analitzant la situació del centre de forma general.

El CEIP Sant Jordi és una escola molt antiga, i vaig trobar que els documents de centre es troben molt obsolets, i necessiten actualitzar-se. D'altra banda és un centre amb un equip docent molt consolidat i que comparteix valors i una actitud positiva quant a la inclusió.

Al centre hi ha un total de 10 d'infants que presenten NEE i NEE. I tenint en compte les necessitats de suport dels alumnes podem afirmar que els recursos tant materials com humans són insuficients.

Malgrat això, els docents del CEIP Sant Jordi, treballen per a fomentar l'autonomia, desenvolupament i integració dels infants amb NEE, mitjançant una metodologia mixta que permet atendre la diversitat que trobem a les aules i incorporant recursos i estratègies actuals per a la inclusió.

Els docents del CEIP Sant Jordi es troben en formació continuada, fent cursos i actualitzen els seus aprenentatges per poder donar resposta a les diferències dels seus alumnes i les necessitats que aquests presenten.

Per altra banda, les famílies s'impliquen i col·laboren amb el centre moltíssim. El qual és un aspecte essencial quan parlem d'inclusió.

5. CONCLUSIONS

Com a conclusió final dir que, encara que trobem, mancances quant als recursos de què disposa el centre, per altra banda, l'equip docent s'implica i treballa per fer del centre un espai inclusiu on es satisfacin les necessitats educatives dels alumnes.

Puc afirmar que al CEIP Sant Jordi, tenen lloc bones pràctiques per part dels docents encara que es podrien atendre molt millor les necessitats dels alumnes i obtenir així molts millors resultats si la Conselleria d'Educació dotes els centres de recursos que són absolutament indispensables.

CEIP SANT ANTONI

1. OBJECTIUS

- Conèixer la filosofia del centre, valors i indicadors inclusius.
- Analitzar la metodologia, estratègies i recursos per a les bones pràctiques.
- Conèixer les pràctiques inclusives.
- Descobrir com és una aula UECCO i de quina forma treballen.

2. METODOLOGIA

Entrevista amb la Directora i la PT

Observació de l'aula UEECO

3. REGISTRE

- **Introducció**

El CEIP Sant Antoni, situat al municipi de Sant Antoni de Portmany és una escola de doble línia, que es va inaugurar el 2008 i que compta amb aula UEECO. El CEIP Sant Antoni, és una escola "nova" en la qual, com em va afirmar la seva directora, Maria, queda molta feina per fer.

- **Projecte de Centre**

En aquest cas, la directora tampoc va poder facilitar-me el PEC pel fet que es troba en construcció. Ja que el centre és bastant nou i han tingut molta feina, el projecte de Centre no està acabat de moment, encara que tenen previst tenir-ho finalitzat per al curs vinent.

- **Alumnes amb NEE**

El CEIP Sant Antoni, és un centre on hi ha una majoria de casos de síndrome d'Asperger, seguit de trastorns de comportament, un cas de síndrome de Down a infantil, i dos casos més severes; Un d'Asperger greu i un altre de Paràlisi cerebral, sent aquests dos últims de dictamen UEECO.

- **Equip de suport:**

L'equip de suport del centre consta de:

-Un PT

-Un AL

-Un AT

- **Recursos materials**

Pel fet que és un centre nou, els recursos materials són escassos, sent la majoria aportats tant pels docents com per les famílies. Cal dir que és un centre on es treballa molt amb materials reciclats i es dóna molta importància a la creativitat i elaboració pròpia. El pressupost per part de la Conselleria d'Educació es destina a material pedagògic i la resta de material és aportació com ja he comentat anteriorment.

- **Metodologia**

Al CEIP Sant Antoni, es treballa per projectes. Des d'infantil fins a sisè de primària tots treballen amb aquesta metodologia, que sorgeixen dels interessos dels mateixos alumnes. A cada aula es treballa un projecte diferent que després es presenta a la comunitat educativa. Cal dir que és un centre on es desenvolupa molt l'autonomia, creativitat i capacitats de tots els seus alumnes, donant sempre protagonisme als infants amb necessitats educatives de suport.

- **Comunitat educativa**

El CEIP Sant Antoni és un centre que dóna molta importància a la inclusió i que treballen per a fer front a les necessitats educatives dels seus alumnes. L'equip docent treballa dia a dia per donar resposta a aquestes necessitats. És un equip que es coordina per treballar en una mateixa línia i compartir uns valors i actituds en la seva tasca educativa.

Quant a les famílies, és un centre on participen molt, la col·laboració de les famílies amb el centre és un aspecte que respecten molt i gràcies a això gaudeixen d'una molt bona relació que resulta molt important per al benestar de tothom i el desenvolupament dels seus alumnes.

4. ANÀLISI I INTERPRETACIÓ DE DADES

Un cop realitzada l'entrevista amb la directora i amb totes les dades obtingudes, vaig poder adonar-me que el CEIP Sant Antoni, és un centre en construcció, amb bones idees, i molt bons professionals que tenen molta il·lusió i treballen per ser un centre inclusiu innovador i

actual on els infants desenvolupin al màxim les seves capacitats. Aquesta va ser la idea global que em va transmetre la seva directora.

És cert, que queda molta feina per fer, i que els recursos són molt escassos igual que al CEIP Sant Jordi la qual cosa dificulta en moltes ocasions la tasca educativa. Però també m'agradaria esmentar que la directora del centre encara que m'ha enfocat d'una forma molt positiva la tasca educativa al centre, la seva filosofia i metodologia, és cert que vaig poder adonar-me en passejar pel centre i entrar a diverses aules que hi ha docents que tenen una actitud passiva i poca motivació. Aquesta va ser una sensació que vaig tenir i que em va cridar molt l'atenció. També he de dir, que vaig poder comprovar com hi ha docents meravellosos que s'impliquen, que lluiten i treballen per a la inclusió.

5. CONCLUSIÓ

Un cop més, m'he trobat amb un centre que treballa i lluita per a ser un centre inclusiu, que proposa estratègies, activitats i metodologies per atendre a la diversitat que trobem a l'aula, que compta amb una aula UEECO per donar una atenció més individualitzada a alumnes que així ho requereixen, que compta amb la col.laboració i participació de famílies i la majoria dels docents; I malgrat tot això en moltes ocasions es troben amb falta de recursos per fer front a les necessitats que es donen a l'aula, recursos materials i humans.

AULA UEECO

Vaig tenir el plaer de visitar l'aula UEECO i de parlar amb na Sonia, la PT. Ella em va presentar el Dani i el Fernando, ambdós amb dictamen UEECO. Na Sonia em va mostrar com treballen, els espais, els materials, recursos pedagògics, etc.

- **Que és l'aula UEECO?**

Les sigles UEECCO (unitat educativa específica en un centre ordinari) i això significa que l'aula és una unitat més dins del centre. El currículum està elaborat d'acord amb les

necessitats, capacitats i competències dels alumnes que hi formen part, sempre dins del marc integrador del centre ordinari en què es troben. Això converteix l'aula en un espai de recursos per cobrir les necessitats de tots els alumnes del centre.

Tots els alumnes de l'aula UEECO tenen una aula de referència amb el seu tutor i els seus companys. L'aula UEECO és un complement d'aquesta; els alumnes acudeixen per rebre una atenció més individualitzada que en tot cas complementa l'aula de referència.

Sempre es dóna prioritat a les hores de més interacció social (educació física, música, excursions, actuacions de fi de curs, etc.) per a l'assistència a l'aula ordinària. Així les assignatures instrumentals que requereixen una atenció més individualitzada es fan a l'aula UEECO.

- **Aula UEECO CEIP Sant Antoni:**

En primer lloc, m'agradaria estacar que com que és un centre nou, l'aula UEECO era un espai buit, sense cap tipus de material, ni taules, ni cadires, res.

Cal dir que els recursos econòmics no permeten cobrir les necessitats que presenta una aula d'aquestes característiques. És a dir, és tan baix el pressupost de què disposen que han de prioritzar i el destinen tot per a comprar material pedagògic. Per tant, tota la resta de material com ara, taules i cadires, les han portat d'altres aules. Estanteries, catifes, miralls, els han portat de casa seva, tant la PT com l'AT. Han reciclat material i han adaptat l'aula i l'han convertit en un espai acollidor, estimulants i propis.

Metodologia:

A tot el centre la metodologia que se segueix són els projectes. Des d'infantil fins a sisè de primària és treballen diversos projectes segons els interessos que sorgeixen entre tots els infants. En el cas de l'aula UEECO, el projecte que treballen aquest curs 2015/2016 és el projecte de les joguines, és la classe dels fabricants de joguines.

L'aula es troba distribuïda per racons.

Els racons:

-Racó de ioga/ el mirall: en aquest racó on el Dani i el Fernando fan Ioga, fan exercicis amb l'AL i amb el fisio, i juguen amb la pilota.

-El racó de l'assemblea: cada matí fan l'assemblea, canten el bon dia, parlen d'allò que faran després. És en aquest espai on també aprenen els colors, els nombres, miren el temps, etc.

-El racó dels jocs didàctics: és aquí on els infants tenen tots els jocs. Puzles, construccions. Llibres, objectes quotidians, la cuina, animals, transports, etc.

-La taula on fan "feinetes": el Dani el Fernando treballen molt la motricitat fina realitzant feines de pintar, unir punts, retallar, aferrar i enguany construint joguines. Totes aquestes activitats les fan a taula. Encara que els hi costa molt mantenir el ritme i estar un temps asseguts treballant, cada cop avancen i milloren molt les seves capacitats, fomentant la seva paciència, atenció, capacitat d'espera, concentració, etc.

-El racó de l'ordinador: als alumnes els hi agrada moltíssim el temps a l'ordinador, els motiva molt degut a la varietat d'estímul visual i sonor.

Al racó de l'ordinador, disposen de diversos programes per treballar paraules, puzles, jocs de memòria, ordenar seqüències, etc.

Els jocs de l'ordinador són de diferents nivells, podent així el docent elegir el nivell en què es troba l'infant i així anar avançant cap a nivells més complexos.

Com es treballa a l'aula UEECO

A l'aula UEECO es porta a terme una tasca pedagògica basada en una concepció constructivista de l'aprenentatge. L'alumne, mitjançant l'experimentació construeix el seu propi aprenentatge i és capaç d'interioritzar-lo dins dels seus esquemes de pensament, produint així un aprenentatge més real, productiu i significatiu. El docent desenvolupa un rol de guia però és l'alumne el que ha de descobrir i interioritzar l'aprenentatge. L'alumne és sempre el protagonista del seu propi aprenentatge i passa a formar part activa de l'activitat educativa.

Un dia a l'aula UEECO

1. Rutina d'entrada. On es fa l'assemblea i es canta el bon dia. Tres cops per setmana venen infants de segon curs del grup de referència per cantar el bon dia amb el Dani i el Fernando.
2. Rutines de treball en taula / Rutines de treball en estora
3. Rutines de socialització. Pati: els infants surten al pati amb la resta de company i juguen i comparteixen aquest moment d'esplai tot junts
4. Racons
5. Ioga per finalitzar el dia.

El Dani i el Fernando comparteixen amb el seu grup de referència (segon de primària) l'educació física, música, i art & craft on fan treballs manuals. Sempre que és necessari, els hi adapten el material i sempre compten amb el suport de l'AT i PT.

Un cop per setmana van a piscina amb els infants de 3 anys.

Cal dir que els infants treballen com la resta, comparteixen molts moments amb el seu grup de referència, participen en el musical de fi de curs i es troben totalment integrats, de fet els seus companys s'impliquen, col·laboren amb ells i tenen vincles afectius, el qual és absolutament essencial quan parlem d'inclusió.

Per acabar m'agradaria esmentar que hi ha opinions molt diverses sobre les aules UEECO. Per una banda, hi ha qui les defensa i diu que són inclusives, però per una altra costat hi ha qui afirma que no ho són pel fet de “separar” als alumnes de les classes ordinàries. El debat està obert.

CEIP VARA DE REY

1. OBJECTIUS

- Conèixer la filosofia del centre, valors inclusius.
- Conèixer la situació general del centre quant a necessitats i infants en risc d'exclusió.
- Descobrir la metodologia, estratègies i recursos per a les bones pràctiques.

2. METODOLOGIA

- Anàlisi dels documents institucionals de l'escola
- Anàlisi dels documents d'assessorament psicopedagògic
- Entrevista amb la directora
- Entrevista amb la PT
- Reunió amb l'equip de suport

3. REGISTRE

Introducció:

El CEIP Vara de Rey. És un escola molt antiga situada al nucli antic del municipi de Sant Antoni de Portmany. Aquest centre es caracteritza perquè les famílies són d'un nivell socioeconòmic baix. La multiculturalitat és un aspecte molt identificatiu del centre. Molts de casos de desestructuració familiar, absentisme, famílies en l'atur, o que es desplacen durant períodes molt llargs perquè són originaris d'altres països. Amb la qual cosa, ens enfrontem a una escola amb molts de casos d'infants en risc d'exclusió.

He tingut la sort, de poder realitzar les meves pràctiques en aquest centre, i he pogut conèixer de prop la situació de l'escola, els principis del centre, els casos de NESE i NEE, i com treballen per fer possible la inclusió d'aquests alumnes/as.

- **PEC**

Després d'haver revisat el Projecte educatiu de centre (actualitzat i revisat) que em va facilitar la directora. M'agradaria destacar aquells punts que reflecteixen les mesures per a la inclusió que assumeix el centre i que porten a la pràctica tota la comunitat educativa:

Objectiu general del centre:

Educar als/els alumnes respectant les diferents individualitats, així com promoure una educació en valors i en estratègies per aprendre a aprendre; propiciar un equip de treball coordinat i fomentar la col·laboració de la comunitat educativa; i emprar els recursos que tenen al seu abast.

Principis que caracteritzen al centre:

- **Educació no discriminant. Atenció a la diversitat.**

no a la discriminació educativa, ja que tots els infants tenen dret a una educació siguin quines siguin les seves condicions físiques, ètniques, socials, econòmiques, etc.

-Inclouen a les programacions d'aula l'atenció individualitzada en els aspectes metodològics, d'organització i d'activitats.

-Potencien els aspectes relatius a la diversitat. Es reflecteixen al Pla d'Acció Tutorial (orientació, coneixement de l'alumne i el seu entorn, etc.).

- Escola com a àmbit de formació:

El Centre considera un dels seus objectius primordials la formació de cada alumne/a en tots els aspectes que el/la desenvolupin com a persona.

-Valorarà tots els aspectes que influeixen en l'educació: corporals, artístics, d'actitud, intel·lectuals, ambientals i socials.

-En l'aspecte social hem de destacar dos programes, que duem a terme, relacionats amb la resolució de conflictes personals: les Habilitats socials i mediació.

-Fomentarà l'esperit crític de l'alumnat.

-Es fomentarà la recerca d'informació, i utilització de les TIC; sobretot en la realització de projectes.

- **Infants amb NEE**

Al CEIP Vara de Rey hi ha un total de 4 infants amb NEE amb diagnòstic i adaptació significativa. Un cas de trastorn greu de conducta, un de retard maduratiu, un de discapacitat psíquica i trastorn del llenguatge i un últim cas de deficiència auditiva.

I un total de 45 infants amb NESE. La majoria d'ells per (IT) Incorporació Tardana, o bé perquè són de minories ètniques en desavantatge social. Encara que trobem altres casos com ara trastorns del llenguatge i de l'aprenentatge (DEA).

- **Equip de suport**

L'equip de suport està format pels següents membres:

-Una PT

-Una AL

-Una AD

-Una AT

Cal esmentar que l'equip de suport i tutors d'aula treballen en conjunt amb l'EOEP (Equip d'orientació educativa i psicopedagògica). La finalitat de l'EOEPs és contribuir a la millora de la qualitat educativa i a l'assoliment dels objectius de l'educació, mitjançant la col·laboració amb els centres educatius i els serveis de suport.

Es realitzen reunions un cop per setmana, on es parla dels casos d'infants amb necessitats, es fa seguiments d'aquests, es prenen acords, es reuneix a les famílies, etc.

- **Recursos**

Els recursos materials de què disposa el centre són formidables, els especialistes de l'equip de suport, elaboren el seu propi material didàctic per atendre a les necessitats de cada infant en particular. Com ja he esmentat anteriorment, la conselleria no dóna grans pressuposts als centres, amb la qual cosa, els docents són els que s'impliquen i elaboren material per poder cobrir les necessitats de tots els alumnes per igual.

Quant als recursos humans, tenint en compte que hi ha un número tan elevat d'infants amb NESE i que l'equip de suport està format per quatre membres, és evident que les sessions amb la PT, l'AL i l'AD es queden molt curtes. Encara que es prioritzen els casos més extrems i s'intenta equiparar i donar resposta a tots els alumnes/as de forma igualitària.

La directora està lluitant per aconseguir més especialistes, ja que és molt necessari tenint en compte la quantitat de casos de NESE i NEE que hi ha a l'escola.

- **Metodologia i estratègies**

La metodologia que utilitzen al centre és mixta. La directora em va parlar del motiu de per què són un centre on han decidit combinar diverses metodologies. Per una banda tots els nivells realitzen projectes de treball, i tallers d'intercicle, però també tenen llibres, fan fixes, etc. La raó és que com cada grup-classe i en particular cada alumne és únic, no volen utilitzar un sol mètode sinó que troben que la utilització de tants mètodes com necessitats i interessos presenten els infants és el correcte.

L'AD realitza el 'Pla d'acollida' amb els infants nouvinguts, els hi fa recorreguts pel centre, ensenya les instal·lacions, els presenta a la comunitat educativa, i realitza diferents activitats per tal d'integrar-los al centre.

El PALIC (Pla d'acolliment lingüístic i cultural.) és el conjunt de mesures per intentar donar resposta a la nova situació que suposa l'augment a les aules d'alumnat de procedència estrangera en qualsevol moment del curs escolar, partint del principi d'igualtat d'oportunitats que s'ha de garantir a tot l'alumnat.

Agrupaments flexibles, el reforç a nivells inferiors, treball de continguts adaptats, desdoblaments i l'atenció individualitzada són els aspectes més rellevants de la metodologia i estratègies que utilitzen en aquest centre per a la inclusió i el desenvolupament de tots els alumnes/as per igual.

- **Comunitat educativa**

L'equip docent del CEIP Vara de Rey és un equip molt consolidat que treballa en comú per fomentar la inclusió al centre i per cobrir les diferents necessitats que presenten els alumnes/as i les seves famílies. Donant pautes, d'actuació, recursos i molt de suport des del centre.

És una escola molt oberta que treballa per millorar la situació del centre. Aquests anys han aconseguit molt, i continuen aconseguint millores cap a la inclusió.

4. ANÀLISI, INTERPRETACIÓ DE DADES I CONCLUSIONS

Després d'haver realitzat les entrevistes amb la directora i la PT, d'haver revisat els diferents documents, d'haver participat en reunions amb l'equip de suport, i sobretot de compartit el dia a dia amb aquests professionals he pogut comprovar com es realitza una feina formidable per a la inclusió dels alumnes en risc d'exclusió. Per poder cobrir les seves necessitats individuals dels alumnes, i ajudar-los a eliminar les desigualtats que es donen.

He pogut comprovar com es treballa tant en l'àmbit d'aula (tutors) com a escala de centre (equip de suport, EOEP), estratègies, recursos, metodologia, i valors que comparteixen els docents que formen l'equip.

Com a conclusió, dir que a estat una experiència en la qual he après moltíssim, i sobretot he après de professionals molt compromesos amb la inclusió, amb el canvi, amb la lluita per oferir als infants igualtat d'oportunitats. Tot un exemple de bones pràctiques per a la inclusió.

6. CONCLUSIONS

La tasca d'anar cap a una escola inclusiva no pot quedar reduïda al treball d'alguns professionals i mestres especialitzats. Tot el professorat i el personal ha d'anar aprenent a gestionar la diversitat i a educar tot l'alumnat que hi ha a l'aula. Tots els docents de les diferents àrees, i especialment els tutors i tutores, han de disposar progressivament d'estratègies i de recursos per contemplar la diversitat de necessitats educatives.

Una escola que vol anar cap a la inclusió s'ha de comprometre en un camí de millora que l'afecta globalment i que ha de tenir en compte els següents àmbits. Les experiències educatives en sentit ampli de l'alumnat, els seus nivells d'aprenentatge, el desenvolupament professional i organitzatiu i la implicació de la comunitat.

És necessari promoure la confiança en la capacitat de tots els membres de la comunitat per aprendre a educar a tots els alumnes dins l'aula. Cal crear estructures per compartir els coneixements i en les quals els mestres especialistes es posin al servei de l'ensenyament a l'aula ordinària, per poder així augmentar les competències i capacitats respectives i aprendre els uns dels altres.

És necessària la creativitat dels agents educatius en un clima de col·laboració i contrast en què no hi hagi veritats absolutes i on es recolzin les iniciatives a augmentar els recursos adequant-los a les necessitats dels alumnes.

Per poder parlar de bones pràctiques és necessari tenir en compte:

- Els principis de l'escola inclusiva
- Valors i lideratge compartits per la comunitat educativa
- Un currículum per a tots
- Projecte educatiu de centre que inclogui les mesures d'atenció a la diversitat i suports.
- Metodologies, recursos i estratègies docents.

- Actitud del professorat, presencia, participació i avaluació.
- Suport
- Col·laboració
- Nou plantejament didàctic

Alguns dels recursos, mètodes i estratègies més utilitzades als centres avui dia per parlar d'inclusió que m'agradaria destacar:

- Agrupaments flexibles
- Desdoblaments
- Atenció individualitzada
- Adaptacions curriculars, significatives i no significatives.
- Suport dels diferents especialistes dins i fora de l'aula
- Elaboració de material didàctic adaptat

Per a concloure, m'agradaria destacar que a les escoles es fa un treball formidable per tal de donar resposta a les necessitats educatives de l'alumnat, siguin quines siguin aquestes necessitats es treballa per oferir les mateixes oportunitats a tot l'alumnat.

Encara que els recursos humans i materials són molt insuficients tenint en compte el nombre de casos d'infants que presenten necessitats educatives, sesta lluitant moltíssim per poder desenvolupar bones pràctiques per a la inclusió, els docents cada cop s'impliquen mes, aporten, es formen, treballen en xarxa, i participen per promoure la inclusió.

7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

BIBLIOGRAFIA:

Arnaiz P. (2003) Educación inclusiva: una escuela para todos. Madrid: Ediciones Aljibe.

Arnaiz L. (2004) La escuela inclusiva. Prácticas y reflexiones. Barcelona: Editorial Graó.

Huguet T. (2006) Aprender juntos a l'aula. Una proposta inclusiva. Barcelona: Editorial Graó.

Maraculla I, i Saiz L. M. (2009) Buenas prácticas de escuela inclusiva. La inclusión del alumnado discapacitado: un reto, una necesidad. Barcelona: Editorial Graó.

Martín E., Muri T. (2011) Orientación educativa. Atención a la diversidad y educación inclusiva. Barcelona: Editorial Graó.

Moriña D. A. (2004) Teoría y práctica de la educación inclusiva. Madrid: Editorial Aljibe.

Paniagua G. i Palacios J. (2005) Educación infantil, respuesta educativa a la diversidad. Madrid: Alianza editorial.

WEBGRAFIA

Arnaiz, S.P. (2011) Innovación educativa n.º 21. Luchando contra la exclusión: Buenas prácticas y éxito escolar. Universidad de Murcia.

Disponible en:

http://dspace.usc.es/bitstream/10347/6222/1/pg_025-038_in21_1.pdf (6 d'Abril del 2016)

Álvarez P. (2012) Guía de buenas prácticas para la orientación de estudiantes con necesidades educativas específicas. Madrid: Narcea S.A.

Disponible en:

[https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=edlJkGtgu8sC&oi=fnd&pg=PA69&dq=buenas+practic+en+educacion+inclusiva&ots=Iaoh0c3Q1S&sig=IYqsNBnXaM-H-](https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=edlJkGtgu8sC&oi=fnd&pg=PA69&dq=buenas+practic+en+educacion+inclusiva&ots=Iaoh0c3Q1S&sig=IYqsNBnXaM-H-OwgMFbGqjLqvd8#v=onepage&q=buenas%20practic+en%20educacion%20inclusiva&f=false)

[OwgMFbGqjLqvd8#v=onepage&q=buenas%20practic+en%20educacion%20inclusiva&f=false](https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=edlJkGtgu8sC&oi=fnd&pg=PA69&dq=buenas+practic+en+educacion+inclusiva&ots=Iaoh0c3Q1S&sig=IYqsNBnXaM-H-OwgMFbGqjLqvd8#v=onepage&q=buenas%20practic+en%20educacion%20inclusiva&f=false) (25 d'Abril del 2016)

Barrio J. L. (2009) Hacia una Educación Inclusiva para todos. Universitat complutense d'educació.

Disponible en:

<http://search.proquest.com/openview/2321cc54432294c9a04490da8975ffdc/1?pq-origsite=gscholar> (6 d'Abril del 2016)

Duran D, Climent G. i Marchesi A. (2010) Guia per a l'anàlisi, la reflexió i la valoració de les pràctiques inclusives. Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació. Barcelona.

Disponible en:

http://www.bcn.cat/imeb/pec/forum_exit/Guia_analisi_practiques_ed.inclusiva.pdf (25 d'Abril del 2016)

Muntaner, J. (2011). Educación inclusiva y discapacidad. Madrid: CEPE.

Disponible en:

<http://talitaaragon.org/pdf/1402938148.pdf> (30 de Maig del 2016)

Revistes electròniques:

Arnaiz S. P. (2012) Escuelas eficaces e inclusivas: cómo favorecer su desarrollo. Universidad de Murcia.

Disponible en:

<http://revistas.um.es/educatio/article/view/149121/> (22 d'Abril del 2016)

Durán G. i Giné C. (2011) Vol.5 Num. 2. La formación del profesorado para la educación inclusiva: Un proceso de desarrollo profesional y de mejora de los centros para atender la diversidad. Revista Americana de educación inclusiva.

Disponible en:

http://www.rinace.net/rlei/numeros/vol5-num2/art8_htm.html (25 d'Abril del 2016)

Escudero J. M. (2009) Vol 13,Nº Buenas prácticas i programas extraordinarios de atención al alumnado en riesgo de exclusión educativa. Universidad de Murcia.

Disponible en:

<http://www.ugr.es/~recfpro/rev133ART4.pdf> (25 d'Abril del 2016)

Base de dades consultades electrònicament.

Bloc del CEIP Vara de Rey. Documents del centre. PEC.

Disponible en:

<http://ceipvaraderey.blogspot.com.es/p/documents-de-centre.html> (27 de Novembre de 2017)

Departament d'ensenyament. Generalitat de Catalunya. De l'escola inclusiva al sistema educatiu inclusiu, una escola per a tothom un projecte per a cadascun.

Disponible en:

<http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/inclusio/escola-inclusiva.pdf> (30 de Maig del 2016)

Equip d'Orientació Educativa i Psicopedagògica d'Eivissa i Formentera. Conselleria d'educació i Cultura.

Disponible en:

<http://eoepeivissaformentera.blogspot.com.es/> (22 de Novembre de 2016)

Web educatiu de les Illes Balears. Pla d'acolliment lingüístic i cultural.

Disponible en:

http://weib.caib.es/Programes/palic/article_.htm (22 de Novembre de 2016)